

п. Олег Цимбалюк, викладач ДДС

Сьогодні пропонує нам численні приклади для різноманітного наслідування. Католицька Церква кожного дня спогадує пам'ять якогось святого, наслідуючи життя якого можемо досягнути святості. Українська Греко-Католицька Церква в ХХ ст., яка зазнала жахливих впливів комуністичного і фашистського режимів, подарувала нам чимало українських мучеників за Христову віру та Церкву. Багато з них ще досі є недостатньо вивченими, а деякі вже стоять у списку визнання блаженними чи святими. Нижче пропонуємо життєвий шлях о. Петра МЕКЕЛИТИ, життєвий шлях якого є зразком до наслідування. Цей глибокоосвічений, повний віри та любові до Церкви і свого народу священник з великою посвятою віддав своє життя на служіння людям та Богові, до останку випивши чашу приготвлених терпінь, прославляючи Бога та поширюючи Його Царство поміж нами на землі.

Петро МЕКЕЛИТА народився 13.06.1869 р. у с. Бутини Жовківського району на Львівщині. Його батько Теодор служив дяком у сільській церкві, а родина відома як національно та релігійно свідомо. Навчання юнак спочатку здобував у Львівській академічній гімназії (1890), а згодом у Львівській (1890-1893) та Перемиській (1893-1894) семінаріях. У 1894 р. він одружився з Оленою ЛАВРЕЦЬКОЮ і з рук кир Юліана (ПЕЛЕШ) отримав дияконські (03.12.1894) та священничі (09.12.1894) свячення. Своє священниче служіння нововисвячений ієрей розпочав на Лемківщині спочатку як сотрудинок (27.12.1894-10.03.1898) та завідатель (11.03.1898-22.02.1899), а згодом вже як парох (23.02.1899-1919) у с. Прусик-Сянічок Сяніцького деканату будучи також і деканом цього ж (Сяніцького) деканату. Тут він відзначився як зразковий пастир і добрий сім'янин

(батько семеро дітей).

Беручи до уваги енергійність та організаторські здібності о. Петра, у 1919 р. єпископ Йосифат КОЦИЛОВСЬКИЙ переводить о. Петра парохом у м. Стебник, що на той час був провінційним містечком. З 20.03.1920 р. отець виконує служіння «шкільноординаріатського комісара» для всіх шкіл деканату, а з лютого 1921 р. ще й обов'язки декана Бориславського деканату.

В містечку Стебник на той час були досить сильними полоністичні віяння та комуністична агітація. Тому парох гуртує інтелігенцію, організовує читальню «Просвіти», товариство тверезості «Відродження», дитячий садок, утримуючи при цьому вихователів своїми коштами. З його ініціативи в Стебнику починають будувати Народний дім та з 1932 р. мурувати церкву Різдва Пресвятої Богородиці (за дозволом прийшлося звернутися аж до Варшави). По отриманні рішення запросив для планування храму відомого на той час архітектора Євгена НАГІРНОГО (1885-1951).

За перших совітів (1939) священник одразу був позбавлений усіх земельних наділів та примушений сплатити великі податки. Про о. МЕКЕЛИТУ згадують, що він був доступним для парафіян, лагідним, допомагав бідним. Чуйним і толерантним був і до своїх дітей. Його донька, пані Ірина (1910-2002), згадувала, як боялася зізнатися батькові, що не хоче продовжувати навчання у Львівському університеті й що намарне витратила два роки, але не почула від батька ні слова докору.

Після проголошення самостійності Української держави (30.06.1941) на маніфестації в м. Стебник на трибуні парох із сльозами на очах звертається до своїх парафіян українською та німецькою мовами: «Брати і сестри! Від сьогодні ми — українська нація! Маємо вільну соборну Українську державу!». «То сталося за німців, — згадувала донька. — Знаєте, як то люди: з'явилась нагода грабувати, та й не думають вже, що роблять. Хтось прибіг до хати й оголосив: нападають на жидів. Тато пішов і присоромив: будьте людьми і не робіть нікому кривди». Не раз виходив на майдан біля церкви і благав народ не робити самосуду над євреями, не лакомитися на їхнє добро, ділитися з бідними останнім шматком хліба. Завдяки доброму знанню німецької і дару слова вдалося парохіві порятувати навіть кількох комуністів від гестапо. Згодом, вже після арешту отця Петра, «найголовніший стебницький комуніст» не раз підходив до пані Ірини, аби зі співчуттям розпитати про долю пароха, але були й такі, «що під вікнами все ходили, виглядаючи якоїсь крамоли». Часті деканальні соборчики, які о. Мекелита організовує у Стебнику, стали вогнищем, що запалювали в серцях священників деканату бажання працювати для України в ім'я Христове. Отець-декан бере участь чи не у всіх

громадських заходах.

За других совітів органи НКВС намагаються прилучити цього пароха та декана до справи «самоліквідації» УГКЦ зважаючи на його величезний авторитет. На той час отець овдовів і проживав з дочкою Іриною, яка доглядала за ним. Радянські спецслужби почали з вмовляння «по-доброму» обіцяючи «золоті гори», потім – листи з погрозами та викликами. Отець-декан категорично відмовився стати на шлях зради, казав, що ніколи не зречеться своєї віри. В першій половині 1945 р. «чорний ворон» відвіз отця на допит до «уповноваженого в справах релігії» до Дрогобича. Тут священника довго мордували, а потім, геть виснаженого і знесиленого, привезли вночі машиною і покинули на вулиці посеред міста. Так і лежав би він там, коли б дочка, занепокоєна його відсутністю, не вийшла назустріч і не натрапила на нього. Сусіди допомогли їй запровадити батька додому. Від пережитого нервового потрясіння він не міг навіть розмовляти, однак не здавався.

21 червня 1945 р. вдруге заарештували о. Петра за антирадянську діяльність. Наступного дня дочка знову пішла шукати батька по тюрмах Дрогобича. Досвідчені люди порадили: напиши заяву на передачу, де приймуть, там і є твій батько. Ось так і знайшла його у дрогобицькій в'язниці при суді. Побачитись з рідними пароху дозволили лише раз: «Дали нам п'ять хвилин. Привели тата під автоматом, немов злочинця якогось. А він – старенький, схорований, у якійсь сорочці із грубого льону, підв'язаній шнурочком під шиєю».

Власті шість місяців сподівались, що перебування у дрогобицькій слідчій тюрмі, чи не найжорстокішій на Західній Україні, морально зламає старенького пароха і він ввійде до «ініціативної групи» або принаймні звернеться з відозвою до священства зліквідувати УГКЦ. З цього приводу дочка згадувала: «Якось підходить до мене голова сільради і каже: «Дамо тобі побачення з батьком, переконаєш його перейти на православ'є – і він вільний». Я промовчала. Чи ж могла схилити батька до такого? Він би цього не пережив», – згадувала зі сльозами пані Ірина.

Після піврічного ув'язнення і неймовірного фізичного та психологічного тиску, через відмову взяти активну участь у формуванні «ініціативної групи», 29.12.1945 р. пред'явили о. Петру МЕКЕЛИТИ остаточне звинувачення в "измене родине" і "сотрудничестве с фашистами". 77-річного старця, вже хворого й немічного, засудили на 10 років тюрми і 5 років заслання з повною конфіскацією майна. Донька пішла тоді до прокурора – хотіла глянути йому в вічі, спитати, за що старенького тата посадили. «Он больно умный был, самостийной Украины хотел», – кинув сердито прокурор.

Після суду його ще дев'ять місяців тримали в дрогобицькій тюрмі, а 23.09.1946 р. перевезли до пересильної у Львові. Якось, коли донька Ірина передавала продукти для батька, до неї підійшов працівник тюрми, офіцер і сказав тихо, щоб прийшла до нього додому у справі батька. Довго вагалася, чи це не пастка, але любов до тата взяла гору. Дуже здивувалася, коли побачила в кімнаті образ Матері Божої Неустанної Помочі. Іван ЧЕРНЕНКО був демобілізованим східняком, одруженим із галичанкою. Він розказав, що працює у цій карній системі після повернення з фронту, що вражений звірствами влади і стійкістю українських патріотів, і що намагається їм допомогти. Сказав, що посприє, аби отця залишили у Львові, куди можна буде передати ліки та продукти. Пані Ірина запропонувала тоді офіцерові винагороду, але він образився.

Здоров'я отця слабшало. «Єще тримаюсь яко-такo – но ноги відмовляють послушеньство, а руки єще гірше – пальці затерпли, тож трудно писати – уста також затерпли. Жаль мені тебе, що стільки труду і гризоти маєш зі мною... Не гризись, може, Бог нас порятує», – писав до доньки із тюрми. Як завжди, більше хвилювався не за себе, бо увесь був під Божою опікою. Навіть у тюрмі о. МЕКЕЛИТА не затратив сили духа. Кріпився на душі сам і підтримував інших у їх надлюдських стражданнях. 30.08.1947 р. перестало битися полум'яне серце цього мученика за Христову віру у "пересилці" львівської тюрми №25.

Після його смерті ЧЕРНЕНКО порадив дочці, як поховати батька – тоді тіла померлих з львівських тюрем ночами скидали в заделегідь виритих бульдозером ровах за Янівським цвинтарем. Він повідомив, що пароху зроблять труну та позначають місце, звідки буде можливим його перепоховати. Вночі перепохованням зайнялися о. Павло ЛОШНІЙ (1911-28.08.1974) з дружиною та родина катованого в тюрмі о. Степана РАТИЧА (07.08.1890-31.07.1968) на старому Клепарівському цвинтарі. Перед знесенням цього цвинтаря в 1960-х роках тлінні останки «офіційно» перепоховані на Янівському цвинтарі біля могили Січових стрільців.

1990 р. в місті Стебнику його іменем названо вулицю, а в 1992 р. о. Петра МЕКЕЛИТУ посмертно реабілітовано. На засіданнях постійного Синоду УГКЦ, що відбулися 13-14 лютого 2002 р. у Львові, було вирішено розпочати ще один беатифікаційний процес мучеників УГКЦ ХХ століття. Згідно декрету Блаженнішого кир Любомира (2005-2011) у процесі беатифікації є процес Слуги Божого о. Петра МЕКЕЛИТИ і 44 священників-мучеників, монахів і мирян (у Конгрегації Servo di Dio р. Pietro Mekelyta e 44 soci, Prot. № 2479 Nihil obstat від 06.07.2002 р., передача компетенції форуму 22.05.2003 р. ієрарху Львівської архієпархії).

26.06.2015 р. і 24.06.2016 р. на парафії Різдва Пресвятої Богородиці у Стебнику проведено традиційні чування для молоді, де було представлено реферат про о. Петра МЕКЕЛИТУ. Сьогодні справа о. Петра МЕКЕЛИТИ знаходиться у процесі перекладу актів справи італійською мовою у Місії Постуляційного Центру беатифікації УГКЦ.

Пам'ять про о. Петра МЕКЕЛИТУ живе в наших молитвах до нього і проханні його заступництва за всіх нас. Якщо хтось із шановних читачів володіє додатковою інформацією про цього священика, просимо повідомити редакцію часопису.

Олег ЦИМБАЛЮК, Хресний шлях отця Петра МЕКЕЛИТИ // СЛОВО №4 (72), грудень 2017-лютий 2018